

วิกฤติเชิงโครงสร้างของระบบทุนนิยมโลก:
การบรรจบกันของการคุ้มครองทางสังคม
กับเศรษฐกิจพอเพียง

The Organic Crisis of the Global
Capitalism: Convergence of Social
Protection and Sufficiency Economy

กฤษฎา ธีระโกศลพงศ์
Kritsada Theerakosonphong

วารสารโพธิวิจัย
ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 ก.ค. - ธ.ค. 2561

วิกฤติเชิงโครงสร้างของระบบทุนนิยมโลก:
การบรรจบกันของการคุ้มครองทางสังคมกับ
เศรษฐกิจพอเพียง

The Organic Crisis of the Global Capitalism:
Convergence of Social Protection and
Sufficiency Economy

กฤษฎา ธีระโกศลพงศ์¹

Kritsada Theerakosonphong

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอให้เห็นกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์ แนวทางการศึกษาจะวิเคราะห์ที่ตัวแสดงและโครงสร้าง เนื่องจากสะท้อนให้เห็นตำแหน่งของจักรวรรดิหรือผู้ครองอำนาจในแต่ละยุคสมัย และตำแหน่งนี้ยังเปลี่ยนแปลงตามวิกฤติเชิงโครงสร้างของระบบทุนนิยมโลก จนปรากฏข้อสังเกตถึงการคุ้มครองทางสังคมจะเป็นประโยชน์อย่างไรในกระแสเสรีนิยมใหม่ และมาบรรจบกับเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างไร ดังนั้นจึงสรุปไว้สามประการดังนี้ ประการแรก การคุ้มครองทางสังคมเสมือนเป็นเครื่องมือของประเทศมหาอำนาจ เพื่อพัฒนามาสู่การอภิบาลในประเทศกำลังพัฒนา ประการที่สอง กระแสเสรีนิยมใหม่ ทำให้การคุ้มครองทางสังคมได้รับการสนับสนุนให้จัดการความเสี่ยงและความไม่มั่นคง อย่างไรก็ตามเศรษฐกิจพอเพียงกลับเป็นทางเลือกของการพัฒนาและไม่ได้ต่อต้านเสรีนิยมใหม่ เพราะตั้งอยู่บนทางสายกลางตามแก่นคิดทางพุทธศาสนา และประการที่สาม การคุ้มครองทางสังคมถูกจำกัดจากการนำไปปฏิบัติ เพราะไม่ได้รับความนิยม

1 นักวิชาการอิสระ, E - mail: Kritsadathe@outlook.com

และเข้าถึงฐานรากชุมชน ยิ่งกว่านั้นการเริ่มต้นเศรษฐกิจพอเพียงตั้งอยู่บนความสัมพันธ์จากล่างขึ้นบน และทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่ระดับตนเอง ครอบครัว และชุมชน โดยมีความแตกต่างจากการคุ้มครองทางสังคมที่จัดเตรียมสวัสดิการสังคมโดยภาครัฐและส่งมอบบริการผ่านชุมชน

คำสำคัญ: การคุ้มครองทางสังคม, เศรษฐกิจพอเพียง, ระบบทุนนิยมโลก, ธนาคารโลก, การพัฒนาที่ยั่งยืน

Abstract

This article examines to process of historical change. An approach analyzes actor and structure because of reflect to position of empire or hegemonic actor in eras. In this position, transition on the organic crisis of the global capitalism. To consider how useful of social protection in neoliberal doctrine, and how convergence to sufficiency economy. In conclusion of three points as follows: (1) Social Protection as an instrument of the great power nations for develop to governance in developing countries. (2) Neoliberalism as a result of social protection is supported to risk management and insecurity. However, sufficiency economy is alternative of development and not opposed to neoliberalism, because it based on middle path and key ideas of Buddhism. (3) Implementation of social protection is limited on popular society and access to community groundwork. Moreover, sufficiency economy base on bottom - up relations and participation of people in levels of individual, family, and community. In contrast, social protection provides social welfare by public sector, and service delivery to communities.

Keywords: Social protection, Sufficiency economy, Global capitalism, World Bank, Sustainable development

1. ประเด็นของการวิพากษ์ระบบทุนนิยมโลก

การนำเสนอบทความนี้ผู้เขียนจะแสดงให้เห็นถึงความล้มเหลวของระบบทุนนิยมโลกที่ปรากฏในวิกฤติเชิงโครงสร้าง เพื่อให้เห็นปัญหาสังคม อันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมตามมาในแทบทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นการขาดแคลนอาหาร การศึกษาของเด็กในโรงเรียน การรักษาพยาบาลของคนสูงอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบทุนนิยมโลกทำงานบนกระแสเสรีนิยมใหม่ ด้วยเหตุนี้การคุ้มครองทางสังคมถือเป็นหนึ่งในเครื่องมือทางสังคมของธนาคารโลก (World Bank: WB) และองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization: ILO) เพื่อคอยสนับสนุนระบบทุนนิยมโลก จึงไม่ใช่ทางออกที่แท้จริงที่ทำให้หลุดพ้นจากปัญหาความยากจน และสามารถมีชีวิตอยู่รอดในกระแสเสรีนิยมใหม่ได้อย่างปลอดภัยและมีชีวิตที่ยั่งยืน เพราะมีประชาชนจำนวนมากตกอยู่ภายใต้ความเสี่ยงอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ขณะเดียวกันการคุ้มครองทางสังคมก็เป็นวาทกรรมที่สหประชาชาติ (United of Nations: UN) นำเสนอเพื่อจัดการปัญหาการไม่ได้รับโอกาส การขาดแคลน และความยากจนในประเทศกำลังพัฒนา ครอบคลุมถึงภาคพื้นลาตินอเมริกา แอฟริกา และเอเชีย (Barrientos, 2014; Barrientos & Hulme, 2009; Standing, 2007; 2012)

แม้ว่าปัญหาความยากจนยังเคยประกาศเป็นวาระโลกมาแล้วก่อนที่สงครามโลกครั้งที่สองจะยุติลง เห็นได้จากการนำเสนอปฏิญญาฟิลาเดลเฟีย (Declaration of Philadelphia) ในที่ประชุมใหญ่แรงงานระหว่างประเทศ เมื่อปี ค.ศ. 1944 โดยเห็นว่าความยากจนเป็นภัยอันตรายในทุกแห่งหน (ILO, 1944) ทำให้มีความพยายามที่จะแก้ไขปัญหานี้ โดย ILO สนับสนุนแนวทางการสร้างงานอาชีพในภาคนอกระบบ (Informal Sector) ขณะเดียวกัน WB ก็นำแผนงานการมีงานทำโลก (World Employment Programme: WEP) ของ ILO มาพัฒนาเป็นยุทธศาสตร์ปัจจัยพื้นฐาน โดยทั้งสององค์กรนี้ต้องการแก้ไขปัญหาคความยากจนและการกระจายรายได้ในประเทศกำลังพัฒนา โดยได้รับอิทธิพลมาจากการพัฒนาระหว่างประเทศ ภายใต้ทฤษฎีการทำให้เป็นสมัยใหม่ (Modernization Theory) (Crosswell, 1978; ILO, 1972; 1976; Long, 1978)

สืบเนื่องต่อมาที่แผนแม่บทแห่ง UN ว่าด้วยเป้าหมายของการพัฒนาแห่ง สหัสวรรษ (Millennium Development Goals: MDGs) ก็เห็นความสำคัญของ ปัญหานี้ แต่ก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหานี้ได้อย่างแท้จริง กระทั่งมาถึงเป้าหมายของการ พัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) แต่น่าขบคิดและ พิจารณาเช่นเดียวกันว่าในปี ค.ศ. 2030 ปัญหาความยากจนจะลดหรือหมดสิ้นไปหรือไม่ อย่างไรก็ดีในข้อเสนอของ Alain Supiot (2012) ก็ให้แนวทางว่ากระแสรีนิยม ใหม่ไม่ได้เริ่มต้นมาในทศวรรษ 1970 อย่างที่เข้าใจกัน แต่แท้จริงแล้วเริ่มต้นมาตั้งแต่ ให้ ILO ขับเคลื่อนภารกิจเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของความยุติธรรมทางสังคมผ่านการ ปฏิบัติการที่สามารถประเมินผลได้ด้วยเชิงปริมาณ โดยแตกต่างจาก Naomi Klein ที่นำเสนอเสรีนิยมใหม่ว่าสหรัฐอเมริกาจำลองชุดอุดมการณ์นี้ในประเทศชิลี พร้อม สนับสนุนความชอบธรรมให้แก่รัฐบาลอำนาจนิยม ก่อนที่จะกลายมาเป็นโครงการ ทางการเมืองที่นำโดย Ronald Reagan และ Margaret Thatcher และผลักดันขึ้น มากกลายเป็นวาระโลก (Klein, 2007)

และที่สำคัญต้องพิจารณาแยกส่วนจากความเหลื่อมล้ำ เพราะนับวันจะดู ถ่างกว้างมากขึ้นเรื่อยๆ ยิ่งกว่านั้นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy) ตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลย เดชหรือในหลวงรัชกาลที่ 9 ก็มาบรรจบเหมาะ เพราะเป็นหนึ่งในแนวทางที่นำไปสู่ การปฏิบัติในชุมชนฐานรากเช่นกัน แต่ภายใต้บทความนี้จะนำเสนอให้เห็นสอง ประการดังนี้ ประการแรก คือ การแสดงให้เห็นถึงการคุ้มครองทางสังคมและเศรษฐกิจ พอเพียงเกี่ยวข้องอย่างไร และประการที่สอง คือ การขับเคลื่อนร่วมกับระบบทุนนิยม โลกที่ผู้กร่อนและปรักหักพังจากวิกฤติเชิงโครงสร้างที่ผ่านมาได้อย่างไร จนกลายเป็น คำถามที่จะตอบในบทความนี้ ทั้งนี้เศรษฐกิจพอเพียงที่นำเสนอมีความเห็นว่าเป็น มากกว่าปรัชญาและนโยบาย แต่ทำให้หลังลึกลงไปสู่การคิดแบบพอเพียง (Sufficiency Thinking)² นับเป็นหนึ่งในข้อเสนอที่สะท้อนให้เห็นถึงการริเริ่มจาก ปัจเจกบุคคล เพื่อพัฒนาสู่ครอบครัวและชุมชนต่อไป แต่ความพอเพียงตามพระ

2 คำว่าการคิดแบบพอเพียง (Sufficiency Thinking) หยิบยืมมาจากหนังสือ Sufficiency Thinking: Thailand Gift to an Unsustainable World”

ราชดำริไม่ได้เป็นเครื่องมือที่สนับสนุนและต่อต้านกระแสเสรีนิยมใหม่ เนื่องจากพยายามทำให้เป็นแนวทางที่ตั้งอยู่บนทางสายกลาง (Middle Path) เพื่อให้ปัจเจกบุคคลมีภูมิคุ้มกัน และรอดพ้นจากภัยอันตรายที่เกิดขึ้นโดยระบบทุนนิยมโลก แต่เช่นนั้นแล้วก็ยังไม่ทราบถึงจะเรียกว่าการพัฒนาทางเลือก (Alternative Development) ได้หรือไม่

2. การอภิบาลและวิกฤติเชิงโครงสร้างของระบบทุนนิยมโลก

ผู้เขียนตระหนักว่าการอธิบายถึงระบบทุนนิยมโลกต้องอาศัยแนวคิดและทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเป็นจุดตั้งต้นของการทำความเข้าใจและใช้อธิบาย โดยเฉพาะแขนงวิชาการพัฒนาระหว่างประเทศ (International Development) กล่าวคือ พยายามอธิบายโดยพิจารณาความสัมพันธ์จากระดับระหว่างประเทศลงมาที่ระดับประเทศ (Domestic Level) และเห็นการคุ้มครองทางสังคมที่เป็นข้อเสนอจากระดับระหว่างประเทศที่เสนอมาพร้อมองค์การระหว่างประเทศก่อนนำมาถกเถียงกันในประเทศไทย ทั้งนี้ผู้เขียนเน้นการพิจารณาการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างทางประวัติศาสตร์และตัวแสดงที่เป็นเจ้ามหาอำนาจโลก

จากวิกฤติเชิงโครงสร้างไม่ได้ส่งผลกระทบต่อมวลมนุษยโลก แต่ทำให้เกิดการเชื่อมโยงองค์การพหุภาคี และการแตกหักของวินัย (Discipline) ที่กำกับรัฐธรรมนูญนิยมใหม่ (New Constitutionalism) เป็นเหตุให้แบบแผนและกฎเกณฑ์ที่สถาปนาขึ้นเป็นการอภิบาลเศรษฐกิจโลก (Global Economic Governance) โดยมีผู้แทนทางการเมืองสนับสนุนให้สหรัฐอเมริกาครองตำแหน่งบนเจ้ามหาอำนาจโลก (Global Leadership) แต่การครองอำนาจนำแตกต่างจากอำนาจรูปแบบอื่น เพราะมีระยะเวลาสั้น เปลี่ยนแปลงได้อยู่เสมอ จนกล่าวได้ว่า การครองอำนาจนำไม่นิยมใช้อำนาจบังคับ แต่กลับใช้ความยินยอมพร้อมใจที่เกิดขึ้นบนความสัมพันธ์เชิงอำนาจ (Power Relations) ที่คอยกดทับเชิงโครงสร้างทุกระดับ ตั้งแต่ระดับระหว่างประเทศลงมาถึงสังคม (Gill, 1995; 2002; 2008)

แม้แต่โลกาภิวัตน์ก็ทำให้การพัฒนาระหว่างประเทศก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำและไม่เท่าเทียมท่ามกลางประเทศและภูมิภาคต่างๆ โดยเฉพาะในภาคพื้นลาตินอ

อเมริกา สำหรับรัฐชาติและโลกาภิวัตน์กลายเป็นจักรกลขับเคลื่อนระบบทุนนิยมโลก ในศตวรรษ 21 และสหรัฐอเมริกายังคงครองตำแหน่งจักรวรรดิ (Empire) แม้จะปรากฏตัวแสดงใหม่ๆ ทั้งสหภาพยุโรป (European Union: EU) จีน รัสเซีย และกลุ่ม BRICS แต่ท้ายที่สุดประเทศเหล่านี้ก็อยู่ภายใต้โครงสร้างและกฎเกณฑ์ทางการเมืองที่ออกแบบไว้ก่อนแล้ว ทั้งนี้ William Robinson ยังอธิบายให้เห็นลักษณะสำคัญของระบบทุนนิยมโลกในศตวรรษนี้ไว้สี่ประการดังนี้ ประการแรก คือ การขยายตัวของทุนข้ามชาติ กระบวนการผลิตและระบบการเงินที่เชื่อมโยงและไหลผ่านทั่วโลก ประการที่สอง คือ การขยายตัวของชนชั้นนายทุนข้ามชาติโดยมาจากผู้แทนอภิสิทธิ์ชนในประเทศต่างๆ ทั่วโลก ประการที่สาม คือ การรวมกลุ่มเป็นองค์การหรือเวทีระหว่างประเทศที่ทำหน้าที่แทนบทบาทของรัฐชาติ และประการที่สี่ คือ การก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างประเทศในโลกเหนือกับโลกใต้ รวมทั้งการขูดรีดและการครอบงำในระบอบระหว่างประเทศ ด้วยเหตุนี้วิกฤติเชิงโครงสร้างที่เกิดขึ้นจึงเป็นการผลิตซ้ำทางสังคม รวมไปถึงความชอบธรรมต่อรัฐสำหรับการครองอำนาจนำ และระบบทุนนิยมโลกที่ดำเนินมากกว่าห้าศตวรรษก็จะดำเนินต่อไป โดยไม่ล่มสลายหรือถดถอยลง เพราะในทางหนึ่งกล่าวได้ว่าชนชั้นนายทุนข้ามชาติจากประเทศในโลกใต้ก็มีส่วนสำคัญต่อการฟื้นฟูจากวิกฤติในครั้งนี้ เช่น Great Depression ในปี ค.ศ. 2007 ขณะที่อีกทางหนึ่งก็ร่วมสร้างระเบียบโลกให้อยู่ภายใต้การครองอำนาจนำ และสร้างเสถียรภาพให้แก่กลุ่มที่มาร่วมมือกัน (Robinson, 2008; 2011; 2014; 2017)

อย่างไรก็ดียังมีกระบวนการแข่งขันให้เห็นถึงการครองตำแหน่งศูนย์กลางของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ระหว่างประเทศ โดยเฉพาะความถดถอยของรัฐชาติจากสงคราม สืบเนื่องไปสู่ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำภายในประเทศ เพราะเท่าที่พิจารณาบริบททางประวัติศาสตร์ไม่ปรากฏให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งผู้ครองอำนาจนำจากความเสื่อมถอยโดยรัฐชาติเอง แต่มีสาเหตุมาจากโครงสร้างระหว่างประเทศที่ออกแบบสถาปนายุทธศาสตร์และก่อร่างสร้างผ่านแบบแผนและกฎเกณฑ์โดยรัฐหรือเรียกแทนได้ว่าระบอบ (Regime) ที่กำหนดบรรทัดฐานร่วมกันในระบบระหว่างประเทศ ด้วยเหตุนี้การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างทางประวัติศาสตร์ส่งผลให้เกิดจักรวรรดิและระเบียบโลกใหม่ แต่สถาปัตยกรรมที่ยังคงอยู่และเหมือนเดิมคือการขูดรีด

ทรัพยากรด้วยกำลังทหารและการต่อรองทางเศรษฐกิจ อันเป็นวิธีการสำคัญของรัฐ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ (Keohane, 1984; Keohane & Nye, 2012; Krasner, 1982; Young, 1980)

ที่สำคัญช่วงเวลาแห่งการครองอำนาจนำได้เคลื่อนตัวตามกระบวนการทางประวัติศาสตร์ จนไม่อาจพิจารณาเฉพาะความสัมพันธ์หรือโครงสร้างทางชนชั้นได้อีกต่อไป หากพิจารณาทฤษฎีเสถียรภาพแห่งครองอำนาจนำ (Hegemonic Stability Theory) เสนอให้เห็นว่าในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมีเพียงเอกภาพแห่งรัฐเพียงหนึ่งเดียวที่ครองอำนาจนำ และต้องสามารถครอบครองทรัพยากรที่เป็นวัตถุดิบ การควบคุมระบบการเงิน และการช่วงชิงความได้เปรียบจากการค้าระหว่างประเทศ อันมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างราคาสินค้า ค่าจ้าง และกำไรจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจจากข้างต้นนี้เป็นปัจจัยหลักของการสร้างภาวะผู้นำและแสดงศักยภาพทางอำนาจในระบบระหว่างประเทศ เพราะรัฐนั้นจะสามารถจัดการกฎเกณฑ์ที่วางไว้ได้โดยชอบธรรม ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงผู้ครองอำนาจนำเคยปรากฏมาแล้ว เห็นได้ตั้งแต่ก่อนการปฏิวัติอุตสาหกรรม เช่น ฮอลแลนด์ (หรือเนเธอร์แลนด์ในปัจจุบัน) เคยเป็นผู้ครองอำนาจนำในศตวรรษ 17 จากการเป็นมหาอำนาจเศรษฐกิจทางทะเล และแผ่ขยายอิทธิพลทางการเมืองไปในภาคพื้นทวีปอื่น เป็นต้น (Keohane, 1984, pp. 31 - 41)

ภายหลังจากการปฏิวัติอุตสาหกรรมและเศรษฐกิจโลกขยายตัวตามระบบทุนนิยมโลก จะมีผู้ครองอำนาจนำอยู่สองประเทศ โดยที่ช่วงเวลาแรก (ค.ศ. 1845 - 1875) อังกฤษเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจโลกหรือเรียกว่า “Pax Britannica” โดยมีอำนาจที่ใช้กำหนดรูปแบบของการแข่งขันทางเศรษฐกิจ การแลกเปลี่ยนทางการค้า และระบบมาตรฐานทองคำ จึงเป็นชาติที่ครองอำนาจนำและสกัดกั้นไม่ให้ชาติอื่นในภาคพื้นยุโรปตะวันตกสร้างดุลแห่งอำนาจขึ้นมาได้ แต่ต้องเผชิญความท้าทายในช่วงเวลาที่สอง (ค.ศ. 1875 - 1945) เพราะชาติอื่นในภาคพื้นยุโรปตะวันตกสร้างดุลแห่งอำนาจขึ้นมาได้ ไม่ว่าจะเป็นฝรั่งเศส รัสเซีย (หรือเยอรมนีในปัจจุบัน) และรัสเซีย ส่งผลให้อังกฤษสูญเสียสถานะการครองอำนาจนำ ที่สำคัญไม่มีชาติใดครองอำนาจนำได้อย่างสมบูรณ์ ต่อมาหลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นช่วงเวลาที่สาม (1945 - 1965) สหรัฐอเมริกาก้าวขึ้นมาครองอำนาจนำในระเบียบโลกใหม่หรือเรียก

ว่า “Pax Americana” เช่นเดียวกับที่อังกฤษเคยถือครองและครอบงำในศตวรรษ 19 และช่วงเวลาที่ดี (1960 - 1970) สหรัฐอเมริกาผงาดขึ้นมาเป็นอำนาจเหนือระดับโลก เพราะมีการเปลี่ยนรูปเชิงโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจโลก แต่ในทางตรงข้าม ยังปรากฏการตอบโต้ต่อการครองอำนาจนำจากประเทศโลกที่สามและกลุ่มประเทศในระบอบคอมมิวนิสต์ (Cox, 1983, pp. 170 - 171)

การพิจารณาตำแหน่งผู้ครองอำนาจนำโดย Robert Keohane มุ่งเน้นที่การค้าระหว่างประเทศและผลิตภาพของแรงงาน แตกต่างจาก Robert Cox ให้ความสำคัญที่การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและกระบวนการทางประวัติศาสตร์ (Cox, 1983; 1987; Keohane, 1984) แต่ทั้งสองคนยังมีความเหมือนประการหนึ่งคือ การวิเคราะห์ของทฤษฎีตั้งอยู่บนฐานรากทางประวัติศาสตร์และการเมือง โดยเฉพาะหลังสงครามโลกครั้งที่สอง การครองอำนาจนำของสหรัฐอเมริกาจะไม่ใช้ความรุนแรงทางการทหารและยุทธโศปกรณ์เข้ายึดครองพื้นที่เช่นเดียวกับที่อังกฤษเคยทำไว้ในศตวรรษ 18 - 19 แต่ได้เปลี่ยนมาให้สถาบันการเงินระหว่างประเทศทำหน้าที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อใช้แก้ไขปัญหาร่วมกันในระบบเศรษฐกิจโลก (Gilpin, 2001, pp. 93 - 97) แต่ปัญหาเชิงโครงสร้างนี้เห็นได้ชัดขึ้นในทศวรรษ 1970 ที่โลกาภิวัตน์เป็นปัจจัยหลักของการพัฒนาเศรษฐกิจ กลับถูกวิจารณ์ว่าก่อให้เกิดความยากจนและไม่เท่าเทียมขยายกลายเป็นวิกฤติการเมืองโลกด้วยอีกทางหนึ่ง ทั้งที่ตกตะกอนและฝุ่ร่อนมากกว่าหลายศตวรรษ จึงเป็นได้ทั้งผลผลิตจากยุคกลางแห่งยุโรปหรือทุนนิยมจากการปฏิวัติอุตสาหกรรม (Gilpin, 2014)

อย่างไรก็ดีการเปลี่ยนผ่านครั้งสำคัญปรากฏให้เห็นจากการยุติลงของสงครามเย็น ซึ่ง Han Kochler เสนอว่าเป็นการพังทลายของระบบสองขั้ว (Biopolar) ของดุลแห่งอำนาจทางอารยธรรม จนกลายเป็นการรับรู้ทางหนึ่งของการสร้างอารยธรรมตะวันตกภายใต้วาทกรรมที่ประกอบด้วยค่านิยมของประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน และนิติรัฐ เพื่อแสดงออกถึงความชอบธรรมโดยการครอบงำของสหรัฐอเมริกาที่กลายเป็นผู้กำกับระบบขั้วอำนาจเดียว (Unipolar) ในระเบียบโลก (Kochler, 2014) โดยช่วงเวลานี้มีข้อเสนอเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ปรากฏขึ้นจนกลายเป็นที่แพร่หลาย แต่ข้อเสนอของ Stephen Gill ทำให้มองกลับอีกด้านหนึ่งของ

กระบวนการนี้ เพราะการอภิบาลทำให้เกิดการสร้างเมืองศูนย์กลางทางการค้าของระบบเศรษฐกิจโลก เช่นเดียวกับปัจจุบันที่โลกาภิวัตน์กลายเป็นสถาปัตยกรรมเพื่อการปกครองโดยผู้ครองอำนาจนำ (Gill, 2018) นอกจากนี้ระบบทุนนิยมโลกยังทำให้แรงงานถูกผลิตซ้ำทางสังคมบนวาทกรรมว่าด้วยความมั่นคงของมนุษย์ (Human Security) จนกล่าวได้ว่าในธรรมนูญนิยมใหม่นี้ เช่น แรงงานนอกระบบก็ตกเป็นกลุ่มเป้าหมายภายใต้วิกฤติเชิงโครงสร้าง ทั้งในทางจริยธรรม การครองอำนาจนำ การคงสภาพเป็นผู้แทน ความชอบธรรม และความยั่งยืน รวมทั้งทำให้เกิดความแปลกแยกจากระบบทุนนิยมโลก (Bakker & Gill, 2017)

หากพิจารณาและทบทวนประวัติศาสตร์เศรษฐกิจอย่างถี่ถ้วนจะพบว่าระบบทุนนิยมโลก (Global Capitalism) จะขับเคลื่อนกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้ด้วยแรงงานมนุษย์ โดยมีใช้ปัจจัยการผลิตสามประการ ได้แก่ ทุน ที่ดิน และผู้ประกอบการ แต่หมายถึงรัฐชาติ (Nation - State) ทำหน้าที่สานประโยชน์และสถาปนาผู้แทนอภิสิทธิ์ชน (Elite Representative) ขึ้นมาในระดับระหว่างประเทศ เพื่อเปิดเวทีระหว่างประเทศให้เสวนาและเห็นพ้องร่วมกันกลายเป็นฉันทามติบังคับใช้ในระดับโลก จนกล่าวได้ว่ารัฐชาติกลายเป็นองค์อภิปัตย์ที่กำกับและควบคุมความเป็นไปในอนาคตโลกได้ ดังที่ Bob Jessop เห็นว่าโดยฐานรากแล้วมาจากพหุวัฒนธรรมนิยม โดยพัฒนามาจากข้อเสนอของ Benedict Anderson กล่าวคือ ชาติมีมากกว่าหนึ่งชาติพันธุ์ และรวมตัวกันกลายเป็นชุมชนแห่งใหม่ที่ก่อร่างสร้างขึ้นเป็นชาติ แต่อีกทางหนึ่งกลับเป็นการสร้างรัฐสมัยใหม่เพื่อสนับสนุนเครื่องมือทางกฎหมายให้แก่ชนชั้นปกครอง และทำหน้าที่ครอบงำผ่านโครงสร้างส่วนบนเพื่อควบคุมทางการเมืองและเศรษฐกิจ แต่ก็ยังเตือนให้ตระหนักถึงคำว่า “Nation” กับ “State” เพราะความหมายแตกต่างกัน แม้แต่ “Nation - State” กับ “Nation State” ก็ต่างเช่นกัน และบ่อยครั้งมักถูกใช้แทนที่กันอย่างอลหม่าน (Jessop, 1990, pp. 25 - 29; 2002, pp. 173 - 174; 2016, pp. 149 - 153)

สำหรับกระบวนการของการสถาปนาปัญญาชนจัดตั้ง (Organic Intellectual) เพื่อขึ้นนำอุดมการณ์และสนับสนุนการครองอำนาจนำ (Hegemony) ให้รอดพ้นวิกฤติเชิงโครงสร้างของระบบทุนนิยมโลก เห็นได้จากกรณีเปลี่ยนผ่านต้อง

พิจารณาถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อโครงสร้างและตัวแสดงในเวลาเดียวกัน (Cox, 1983; 1995) เช่น สหรัฐอเมริกาครองอำนาจได้อย่างเป็นเอกภาพภายหลังสงครามเย็นยุติลง ขณะที่โนมิตีแรงงาน AFL - CIO ยังกลายเป็นกลุ่มที่มีบทบาทต่อนโยบายแรงงานอเมริกันและส่งผ่านไปสู่อILO (O'Brien, 2000; 2002) ด้วยเหตุนี้ผู้เชี่ยวชาญจึงสรุปพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของการอภิบาลโลกภายใต้วิกฤตเชิงโครงสร้าง โดยแบ่งออกเป็นสามระยะดังนี้

ระยะแรก: ตั้งแต่ปลายศตวรรษ 20 ถึง ค.ศ. 1944 เป็นช่วงเวลาแห่งการก่อตั้งองค์การระหว่างประเทศที่มีลักษณะเป็น “International Non - Governmental Organizations: INGOs” เห็นได้จากความไร้เสถียรภาพของระบบระหว่างประเทศจากการเคลื่อนไหวของขบวนการแรงงานในภาคพื้นยุโรป จนเป็นสาเหตุสำคัญของการก่อตั้งสันนิบาตชาติ (League of Nations: LN) และ ILO โดยมีบทบาทเพื่อการอภิบาลโลกจากความขัดแย้งระหว่างประเทศที่ไม่สามารถจัดการได้ด้วยองค์อธิปัตย์แห่งรัฐ นอกจากนี้ยังริเริ่มให้ยกระดับกลายเป็นรัฐบาลโลก (World Government) หมายความว่ารัฐต้องสละอธิปไตย (Murphy, 2014; Sinclair, 2017) จึงกลายเป็นข้อเสนอตามที่ Ernst Haas เคยคาดหวังให้ ILO เป็นศูนย์กลางสำหรับการจัดการปัญหาแรงงานโลกหรือทำหน้าที่คล้ายคลึงรัฐบาลโลก เพื่อคุ้มครองพลเมืองโลกด้วยมาตรฐานแรงงานสากล (International Labour Standards) แต่แนวทางนี้ไม่สามารถประสบความสำเร็จในการบูรณาการระดับโลก (Haas, 1964)

ระยะที่สอง: ค.ศ. 1945 ถึง 1989 เป็นช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง โดยมีการจัดตั้ง Bretton Woods System เพื่อก่อตั้งสถาบันการเงินและเศรษฐกิจระหว่างประเทศในเครือจักรภพแห่ง UN และยังคงตั้งคณะกรรมการไตรภาคี (Trilateral Commission) โดยเป็นกลุ่มของประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ เพื่อสนับสนุนระเบียบเศรษฐกิจระหว่างประเทศและบริษัทข้ามชาติ (Cox, 1987; Gill, 1991; 2008) กล่าวได้ว่าบทบาทของภาคเอกชน (Private Sector) เริ่มมีบทบาทมากขึ้นในประเทศกำลังพัฒนา แต่ทางกลับกันกฎเกณฑ์และแบบแผนทางเศรษฐกิจมีปรากฏมากขึ้นในช่วงเวลานี้ เช่น ระบบ ISO ที่ออกแบบขึ้นมาโดยองค์การระหว่างประเทศเพื่อสร้างมาตรฐาน (International Organization for Standardization:

ISO) เพื่อใช้กำกับตัวแสดงในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และเป็นส่วนหนึ่งของโลกาภิวัตน์ (Murphy & JoAnne, 2009; Murphy, 2014) ทั้งนี้ธนาคารโลกจึงมีบทบาทต่อการกำกับระบบเศรษฐกิจโลกโดยครองอำนาจผ่านกลไกของโลกาภิวัตน์ อาทิ การให้ความช่วยเหลือนโยบายการเงิน การต่อต้านคอร์รัปชัน และการพัฒนาสังคม เป็นต้น (Unay, 2010)

ระยะที่สาม: ค.ศ. 1991 ถึงปัจจุบัน หลังสงครามเย็นยุติลงและโลกซบเซาเคลื่อนด้วยอุดมการณ์เสรีนิยมประชาธิปไตย เพื่อสถาปนาให้ UN กลายเป็นผู้อภิบาลโลก (Global Governance) พิจารณาจากการก่อตั้งคณะกรรมการว่าด้วยโลกาภิวัตน์ (The Commission on Global Governance) ในปี ค.ศ. 1995 เนื่องจากสนับสนุนให้สร้างเสถียรภาพเชิงสถาบันและมีอำนาจที่จัดสรรมาเพื่อจัดการปัญหาในระบบระหว่างประเทศ โดยที่รัฐบาลทั่วโลกต้องมาร่วมมือการสร้างกฎเกณฑ์และแบบแผนดังกล่าวนี้ แต่ไม่ได้หมายถึงความร่วมมือนี้จะยกระดับให้กลายเป็นรัฐบาลโลก ที่สำคัญเห็นได้ว่าโลกาภิวัตน์ก่อให้เกิดการเปลี่ยนรูปของรัฐ เนื่องจากระบบพหุภาคีทำให้แต่ละรัฐรวมศูนย์อำนาจเข้ามาที่ UN ทั้งยังก่อให้เกิดความร่วมมือจากภาคีต่างๆ ทั้งภาคเอกชน และประชาสังคมในรูปแบบที่เป็นทางการ โดยอยู่ภายใต้ระเบียบโลกเดียวกัน (Rosenau, 1995; Weiss, 2009; Weiss & Wilkinson, 2014; Hameiri & Jones, 2015)

แม้ว่าบรรยากาศทางการเมืองโลกคล้ายคลึงกับเป็นความร่วมมือระหว่างประเทศ แต่แท้จริงแล้ว การถอนตัวของ สหราชอาณาจักรออกจาก EU กลับเป็นปรากฏการณ์ที่สะท้อนให้เห็นกรอบคิดของการบูรณาการระหว่างประเทศเริ่มถดถอยลงในทางตรงข้ามบทบาทของรัฐชาติกลับเพิ่มมากขึ้นภายใต้กระแสเสรีนิยมใหม่ และอนุรักษ์นิยมใหม่ตามแนวทางของ Thatcherism (Jessop, 2017) ด้วยเหตุนี้การบูรณาการระดับภูมิภาค (Regional Integration) จึงถูกโต้แย้ง เพราะการถอนตัวครั้งนี้บ่งชี้ให้เห็นแล้วว่า EU ขาดความเป็นเอกภาพ ทั้งที่เป็นตัวแสดงที่มีอิทธิพลในเชิงนโยบายการเมืองและเศรษฐกิจโลก หลังจากนั้นจึงกลายเป็นความท้าทายต่อสหราชอาณาจักรกับประเทศในกลุ่ม EU จะมีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและการทูตอย่างไร (Oliver, 2016) แต่ก็ปรากฏให้เห็นข้อเสนอที่ว่า การถอนตัวจะไม่มีผลกระทบ

ทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างสหราชอาณาจักรกับ EU ขณะเดียวกันกลับทำให้เกิดการยกระดับความร่วมมือทางการทหารมากขึ้นด้วย (Calcara, 2017)

นอกจากนี้ในระบอบนี้ยังเป็นช่วงที่กลุ่มบริษัทและภาคธุรกิจรวมตัวโดยผู้แทนอภิสิทธิ์ชนภายใต้ World Economic Forum ทั้งยังมีการรวมกลุ่มของผู้นำรัฐบาลจากประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจโดย G20 เพื่อฟื้นฟูสภาพปัญหาสังคมจากวิกฤติเชิงโครงสร้าง (Gill, 2012) นอกจากนี้ยังมีการนำเสนอให้งานที่มีคุณค่า (Decent Work) ของ ILO โดยอาศัยการคุ้มครองทางสังคม (Social Protection) และการมีงานทำ (Employment) อันเป็นสองวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ เพื่อใช้เป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้ (ILO, 1999; 2009; 2010) หมายความว่าโลกกำลังประสบวิกฤติเชิงโครงสร้าง นอกจากนี้สหรัฐอเมริกายังใช้เวลาฟื้นฟูสภาพเศรษฐกิจภายในประเทศ กระทั่ง Donald Trump ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีและแสดงบทบาทออกมาถึงการผงาดขึ้นมาของ US โดยเป็นการครองอำนาจนำของสหรัฐอเมริกาอีกครั้ง (Tozzo, 2018) แต่ภายใต้ข้อเสนอส่วนนี้สนับสนุนว่าผู้ครองอำนาจมีหน้าที่อภิบาลเป็นผู้ขับเคลื่อนระบบทุนนิยมโลกมากกว่าสิ่งที่ห้าศตวรรษ และปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นก็มีความแตกต่างจากเดิม เพราะกระแสโลกาภิวัตน์เคลื่อนไหลอย่างเป็นพลวัตด้วยระบบเทคโนโลยี ทำให้ช่องว่างของความเหลื่อมล้ำกว้างมากขึ้น ด้วยเหตุเช่นนี้จึงเกิดคำถามขึ้นมาว่า “การคุ้มครองทางสังคมจะจัดการผลกระทบเหล่านี้ได้อย่างไร”

3. ข้อสังเกตการคุ้มครองทางสังคมและการมาบรรจบกับเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อเสนอของการคุ้มครองทางสังคมปรากฏขึ้นมาโดยนักเศรษฐศาสตร์สังกัดธนาคารโลกชื่อ Robert Holzmann ได้กลายเป็นกระบวนทัศน์ใหม่ในทศวรรษ 1990 จนถึง 2000 โดยไม่ได้เป็นเพียงหนึ่งในชุดอุดมการณ์เพราะทำให้การประกันสังคม (Social Insurance) กลายเป็นหนึ่งแนวทางสำหรับการยับยั้งและรับมือจากผลสืบเนื่องของวิกฤตการณ์การเงินเอเชีย ในปี ค.ศ. 1997 พร้อมกับพัฒนารูปแบบของความช่วยเหลือทางสังคม (Social Assistance) ให้ขยายมากกว่าตาข่ายความปลอดภัยทางสังคม (Social Safety Nets) จนกลายเป็นการจัดการความเสี่ยงทางสังคม (Social Risk

Management)³ โดยมุ่งเน้นที่ประเทศที่มีระดับรายได้ต่ำ และมีเป้าหมายเพื่อปรับปรุงโอกาสการมีงานทำ ความมั่นคงทางรายได้ การลดปัญหาความยากจนและการช่วยเหลือกลุ่มคนเปราะบางภายใต้วงจรชีวิตของมนุษย์ และที่สำคัญควรตระหนักถึงการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนด้วย (von Gliszczynski, 2015; Holzmann, 2001, pp. 7 - 8; Holzmann & Jorgensen, 1999; Holzmann, Sherburne - Benz & Tesliuc, 2003, pp. 6 - 7; Holzmann, Sipos, & the Social Protection Team, 2008)

การจัดการความเสี่ยงทางสังคมจึงเป็นแนวทางที่ตั้งอยู่บนความสัมพันธ์ทางสังคมแบบบนลงล่างเช่นเดิม โดยไม่ได้สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือจากฐานรากสะท้อนให้เห็นว่าการคุ้มครองทางสังคมอาจไม่ใช่ทางแห่งการหลุดพ้นจากความยากจนและความเปราะบางในครอบครัวที่ดำรงชีวิตในประเทศที่มีระดับรายได้ต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคพื้นเอเชีย Cook and Kabeer (2010) แสดงให้เห็นการคุ้มครองทางสังคมกลายเป็นวาทกรรมเชิงนโยบาย เพราะแท้จริงแล้วธนาคารโลกจะวางตำแหน่งของการครองอำนาจนำด้วยชุดอุดมการณ์ของการพัฒนาสังคม และความถดถอยเชิงโครงสร้างนี้ก็ทำให้ระบบการคุ้มครองทางสังคมมุ่งเน้นความช่วยเหลือทางสังคมเพียงด้านเดียว โดยละเว้นการประกันสังคมดังที่ Bob Deacon ทำให้เห็นว่านโยบายสังคมที่กำหนดและนำไปปฏิบัติในระดับประเทศล้วนออกแบบมาจากธนาคารโลก ILO กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund: IMF) องค์กรการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) และองค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organisation for Economic Co-operation and Development: OECD) (Deacon, 2007)

3 การจัดการความเสี่ยงทางสังคม (Social Risk Management) แบ่งออกเป็นสามแนวทางดังนี้ แนวทางแรก ยุทธศาสตร์การป้องกัน (Prevention Strategies) เป็นการวางแผนก่อนเกิดความเสี่ยง เช่น การลงทุนระบบสาธารณสุข การส่งเสริมโอกาสทางการศึกษา และการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม เป็นต้น แนวทางสอง ยุทธศาสตร์การยับยั้ง (Mitigation Strategies) เป็นแนวทางหลังเกิดความเสี่ยง โดยการเตรียมให้มีระบบการประกันสังคม เพื่อให้คนทำงานได้รับสิทธิประโยชน์หลังจากประสบการว่างงาน การเจ็บป่วย เป็นต้น และแนวทางสาม ยุทธศาสตร์การรับมือ (Coping Strategies) คือ เป็นแนวทางหลังเกิดความเสี่ยง ส่วนใหญ่จะใช้เงินโอนเพื่อช่วยเหลือทางสังคม รวมถึงการกู้ยืมเงิน เป็นต้น

นอกจากนี้ธนาคารโลกยังเชื่อว่าการคุ้มครองทางสังคมจะทางออกในระยะยาวของความยากจน และยังใช้รองรับความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากภัยธรรมชาติและเหตุการณ์ที่ไม่สามารถตั้งรับได้ทันทั่วทั้งที่ (Barrett, Carter & Ikegami, 2008) ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงเห็นว่าข้อเสนอของธนาคารโลกถือว่าเน้นที่การจัดการ (Management) แตกต่างจาก ILO ที่ให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมและคุ้มครอง โดยใช้มาตรฐานแรงงานสากลเป็นเครื่องมือสำหรับการสร้างความมั่นคงทางสังคม (Social Security) แม้แต่ ILO ก็บรรจุให้การคุ้มครองทางสังคมกลายเป็นหนึ่งเป้าหมายของวาระงานที่มีคุณค่า (Decent Work Agenda)⁴ (ILO, 1999) แต่ด้วยอาณัติของ ILO แล้วทำให้แสดงบทบาทออกมาแตกต่างอย่างสิ้นเชิง โดยเห็นได้ว่าทั้งสององค์กรระหว่างประเทศพัฒนาข้อเสนอภายใต้แนวทางที่มีอยู่แล้ว แต่คล้ายคลึงกับการเปลี่ยนผ่านให้สอดคล้องกับบริบทระหว่างประเทศและความเฉพาะของพื้นที่นั้นๆ

ที่สำคัญ ILO ยังได้พัฒนากลายเป็นฐานการคุ้มครองทางสังคม (Social Protection Floor: SPF) พร้อมกับข้อแนะนำปีที่ 202 (Recommendation No. 202) ในปี ค.ศ. 2012 โดยมีสาเหตุจากวิกฤตการณ์การเงินโลก (Great Recession) ในปี ค.ศ. 2007 - 2008 เพื่อให้แรงงานได้รับสิทธิประโยชน์ภายใต้การประกันสังคมอย่างใดก็ตาม ILO ยังพิจารณาว่าการคุ้มครองทางสังคมควรทำงานอยู่ภายใต้มาตรฐานแรงงานและคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน ส่งผลให้ขยายการปฏิบัติการตามแนวทางของวงจรชีวิตและผลักดันให้ระบบการประกันพัฒนาจากรัฐกลายสภาพสู่เอกชน ด้วยเหตุนี้ ILO จึงเน้นที่การมีงานทำพร้อมกับการคุ้มครองทางสังคม และต้องได้รับการคุ้มครองสิทธิการทำงาน แต่ทั้งสามประการนี้จะได้รับการส่งเสริมต่อเมื่อคนทำงานสามารถเจรจาต่อรองกับนายจ้างและรัฐบาลได้ หรือที่เรียกว่าเวทีเสวนาสังคม (Social Dialogue) (Bachelet, 2011; ILO, 1999; 2009; 2011; 2017)

4 วาระงานที่มีคุณค่า (Decent Work Agenda) นำเสนอขึ้นมาครั้งแรกโดย Juan Somavia ในที่ประชุมใหญ่แรงงานระหว่างประเทศ สมัยที่ 87 แบ่งออกเป็นสี่วัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ ได้แก่ สิทธิการทำงาน (Rights at Work) การมีงานทำ (Employment) การเสวนาทงสังคม (Social Dialogue) และการคุ้มครองทางสังคม (Social Protection)

ด้วยสถานะเช่นนี้ถือเป็นเรื่องวิกฤติเชิงโครงสร้างที่ปกคลุมทั่วโลกและผูกพันในประเทศที่อยู่ในภาวะการพึ่งพิงประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ รวมถึงกลุ่มคนเปราะบางและคนจนต้องได้รับความช่วยเหลือทางสังคมตามแต่ละกรณี แทบทุกครั้งที่เกิดความล้มเหลวระบบเศรษฐกิจและการเงิน สืบเนื่องให้เห็นนโยบายสังคมกลายเป็นที่ตระหนกถึงและได้รับการส่งเสริมขึ้นมาภายใต้บทบาทของรัฐสำหรับการจัดสวัสดิการสังคม จนนำไปสู่ข้อสังเกตประการหนึ่งคือความยากจนที่ยกระดับกลายเป็นวาระโลกผ่าน MDGs และหลังปี ค.ศ. 2015 คือ SDGs จะช่วยยับยั้งและรับมือจากผลกระทบนี้ได้อย่างไร เนื่องจากความยากจนเกิดขึ้นมาเนิ่นนานในประวัติศาสตร์โลกก่อนปี ค.ศ. 1820 โดยให้พิจารณาจากการขาดแคลนปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น อาหาร เสื้อผ้า น้ำดื่มสะอาด ที่พักอาศัย และการรักษาพยาบาล (Hulme, 2015)

ผู้เขียนจึงค่อนข้างปฏิเสธการคุ้มครองทางสังคมจะแก้ไขปัญหาความยากจนได้อย่างแท้จริง หมายความว่าข้อสังเกตนี้เป็นการโต้แย้งนักวิชาการที่สนับสนุนการคุ้มครองทางสังคม โดยเฉพาะ Armando Barrientos และ Rachel Slater ที่นำเสนอว่าการช่วยเหลือทางสังคมเป็นแนวทางที่ดีในประเทศกำลังพัฒนา เช่น การสนับสนุนด้วยการให้เงินโอน (Cash Transfer) จะทำให้เข้าถึงกลุ่มคนเปราะบางและความยากจนจะขจัดไปได้ นั่นต้องคุ้มครองให้มีอาหารบริโภคและลงทุนเพื่อพัฒนามนุษย์ (Barrientos, 2010; Slater, 2011) แต่แทบไม่มีใครนำเสนอถึงการคุ้มครองทางสังคมจะเป็นไปได้หรือไม่ และภายหลังจากการยกระดับหรือก้าวข้ามความยากจนจะสามารถแข่งขันทางเศรษฐกิจโลกได้หรือไม่ จนเห็นว่าข้อเสนอของ Lauchlan Munro ที่พิจารณาว่าสิทธิ ความเสี่ยง และความต้องการเป็นสามองค์ประกอบของแนวทางที่บรรลุความมั่นคงของมนุษย์ ย่อมไม่อาจเป็นไปได้เลย (Munro, 2008)

ด้วยเหตุที่การคุ้มครองทางสังคมเป็นผลสืบเนื่องมาจากกระแสเสรีนิยมใหม่และวิกฤติเชิงโครงสร้างในเอเชีย ปี ค.ศ. 1997 จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากตัวแสดงทุกภาคส่วน โดยเฉพาะธนาคารโลกและองค์การระหว่างประเทศในเครือจักรภพแห่ง UN แต่ถือเป็นการผลิตซ้ำทางสังคมโดยก่อให้เกิดความเปราะบางและยากจนมากขึ้น (Barrientos, 2014; Barrientos & Hulme, 2008) อย่างไรก็ตามก็ตักกลับมีข้อเสนอว่าการคุ้มครองทางสังคมไม่ใช่บทบาทของรัฐบาลเท่านั้น แต่เปิดโอกาสให้ปัจเจกบุคคล

ครอบครัว และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น นอกจากนี้ยังได้พัฒนาให้การจัดการความเสี่ยงทางสังคมกลายมาสู่การคุ้มครองทางสังคมเชิงเปลี่ยนรูป (Transformative Social Protection)⁵ (Devereux & Sabates - Wheeler, 2004; 2008) ทั้งที่สภาวะชีวิตเช่นนี้ Guy Standing เรียกว่าตกอยู่ภายใต้งานที่ไม่มั่นคงและไม่ปลอดภัย (Precarious Labour) เพราะระบบทุนนิยมโลกก่อให้เกิดการเปลี่ยนรูปของระบบเศรษฐกิจโลกมาตั้งแต่ทศวรรษ 1970 สืบเนื่องให้แรงงานไม่สามารถคาดการณ์อะไรได้ และยังคงเสี่ยงภัยกับอะไรหลายสิ่งที่อยู่นอกเหนือจากการกำกับได้ด้วยชีวิต ด้วยเหตุนี้การสร้างรายได้ขั้นพื้นฐาน (Basic Income) โดยการให้เงินโอน (Cash Transfer) ถือเป็นหนึ่งแนวทางที่ช่วยประคองสถานการณ์และสร้างความมั่นคงให้เกิดขึ้นสากล (Standing, 2014a; 2017)

ผลสืบเนื่องคือรูปแบบของการจ้างงานปรับตัวยืดหยุ่นตามกำลังแรงงานโลก และกำหนดให้มีตำแหน่งงานที่มีความหลากหลาย จนทำให้ระเบียบแบบแผนดั้งเดิมเปลี่ยนแปลงไป เช่น ผู้หญิงจากเดิมที่ทำงานรับใช้ในบ้านหรือรับงานไปทำที่บ้านก็ถูกผลักออกมาให้เข้าสู่สถานที่ทำงานเช่นเดียวกับผู้ชาย แต่กลับประสบปัญหาจากการได้รับค่าจ้างไม่เป็นธรรม การขาดโอกาสสำหรับการรวมกลุ่ม และการเลือกปฏิบัติในกรณีต่างๆ และอีกกลุ่มที่มีความเสี่ยงด้วยก็คือเยาวชน เพราะระบบการศึกษาตกอยู่ภายใต้เสรีนิยมใหม่ และอีกด้านหนึ่งก็เป็นกับดักหนี้สินและรายได้ต่ำ ด้วยเหตุนี้ในระยะยาวปรากฏข้อสังเกตว่าคนทำงานต้องเผชิญกับการจัดการชีวิตตนเอง และหันมาแบกรับความเสี่ยงโดยระบบประกันสุขภาพภาคเอกชน รวมถึงการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะที่รัฐผลักดันให้ภาคเอกชนรับผิดชอบแทน จนกล่าวได้ว่าพลเมืองและคนชายขอบต้องกลายเป็นชนชั้นใหม่ในโลก ตกอยู่ภายใต้ภัยอันตรายและยังมีสัดส่วนกว่า

5 การคุ้มครองทางสังคมเชิงเปลี่ยนรูป (Transformative Social Protection) แบ่งออกเป็นสี่แนวทาง ดังนี้ แนวทางแรก คือ การจัดเตรียม (Provision) จะสนับสนุนการบริการสังคมและแผนงานความช่วยเหลือทางสังคม แนวทางสอง คือ การป้องกัน (Prevention) จะสนับสนุนด้วยการประกันสังคมเพื่อให้ได้รับสิทธิประโยชน์จากความไม่มั่นคงต่างๆ แนวทางสาม คือ การส่งเสริม (Promotion) จะสนับสนุนโอกาสต่างๆ เพื่อเข้าถึงทรัพยากร เช่น การกู้ยืมเงินจากกองทุนการเงินขนาดเล็ก การได้รับอาหารโรงเรียน เป็นต้น และแนวทางสี่ คือ การเปลี่ยนรูป (Transformation) จะสนับสนุนภายใต้ความเท่าเทียมบนกรอบของกฎหมาย และไม่เลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม

ร้อยละ 99 ที่กระจายตัวทั่วโลก ด้วยเหตุนี้การคุ้มครองทางสังคมช่วยจัดการปัญหาเชิงโครงสร้างนี้อย่างไร นับดูไกลห่างจากความเป็นจริงเกินกว่าแรงงานกลุ่มนี้จะรับมือได้ (Standing, 2007; 2011; 2012; 2014b)

ฉะนั้นเมื่อมองเห็นถึงปัญหาเชิงโครงสร้างที่ก่อตัวจากระบบทุนนิยมโลกและจักรวรรดิที่ครองอำนาจนำ แทนที่จะตั้งคำถามและชี้เป้ากลับไปพื้นฐานรากของสาเหตุ แต่กลับเสนอให้การคุ้มครองทางสังคมเป็นหนึ่งในเครื่องมือของกระแสเสรีนิยมใหม่ที่ อยู่ภายใต้ระบบการอภิบาลโลก สะท้อนให้เห็นการคุ้มครองทางสังคมเสมือนยารักษาโรครมากกว่าจะเป็นวัคซีนที่สร้างภูมิคุ้มกันหรือป้องกันโรค นอกจากนี้แนวทางการคุ้มครองทางสังคมยังเป็นความสัมพันธ์แบบบนลงล่าง (Top - down) มากกว่าจะเริ่มต้นจากรากฐานครอบครัวและชุมชนผลักดันขึ้นมาสู่ประเทศ แตกต่างจากการคิดแบบพอเพียงที่กลายเป็นข้อเสนอที่ส่งเสริมความสัมพันธ์แบบล่างขึ้นบน (Bottom - up) และที่สำคัญการพอเพียงในตนเอง (Self - Sufficiency) ยังเป็นพื้นฐานรากของนโยบายสวัสดิการสังคม เพื่อลดปัญหาความยากจนและบรรลุลความกินที่อยู่ได้อย่างยั่งยืน โดยข้อเสนอนี้โดย Robert Leibson Hawkins (2005) จะคล้ายคลึงส่วนหนึ่งในเศรษฐกิจพอเพียง และจะเห็นได้ว่ามีความแนบชิดกับการคุ้มครองทางสังคมเป็นอย่างมาก

4. ข้อพิจารณาจากวิกฤติเชิงโครงสร้างสู่การคิดแบบพอเพียงและการคุ้มครองทางสังคม

การปรากฏขึ้นมาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่สาธารณะเริ่มเห็นได้ประจักษ์ภายหลังจากวิกฤตการณ์การเงินปี ค.ศ. 1997 เหมือนกับการคุ้มครองทางสังคมที่นำเสนอขึ้นมาเพื่อจัดการความเสี่ยงและสร้างความมั่นคงทางสังคม โดยมีเอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง “การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ: ความอยู่ดีมีสุขของคนไทย” สนับสนุนว่าการคุ้มครองทางสังคมจะช่วยสร้างภูมิคุ้มกันในระบบเศรษฐกิจโลก กล่าวคือ การจัดประชุมและเสนอเอกสารนี้ได้ประเมินผลกระทบจากวิกฤตการเงินครั้งนี้มากกว่าครึ่งทศวรรษ เพื่อพิจารณาแนวทางที่ทำให้คุณภาพชีวิตและมาตรฐานการดำรงชีวิตของประชาชนดีขึ้นด้วยระบบการคุ้มครองทางสังคม ประกอบด้วย การบริการสังคม การประกันสังคม และการช่วยเหลือทางสังคม ภายใต้อ่าง

แนวทางคือ ตาข่ายความปลอดภัยทางสังคมให้แก่กลุ่มคนเปราะบางและคนจน และการจัดการความเสี่ยงทางสังคมเพื่อรองรับต่อวิกฤติการณ์และภัยพิบัติที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลัน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2545)

ขณะเดียวกันปัญหาการว่างงานเกิดขึ้นตามมาจากวิกฤติในครั้งนี้ สืบเนื่องให้ภาครัฐต้องจัดเตรียมความช่วยเหลือรูปแบบต่างๆ ทั้งเป็นการบรรเทาและยับยั้งจากผลกระทบ เช่น การสร้างงานอาชีพและฝึกอบรมพัฒนาทักษะ การกระตุ้นการใช้จ่ายของภาครัฐ และการขยายสิทธิประโยชน์ของประกันสังคม เป็นต้น ที่สำคัญกว่านั้นจากการสัมมนาครั้งนี้ยังแสดงให้เห็นว่าภาครัฐต้องเสริมสร้างมาตรการคุ้มครองมากขึ้น พร้อมกับต้องตระหนักถึงสถานการณ์ที่จะเกิดปัญหาขึ้นในอนาคต เช่น การชี้ให้เห็นว่าอีก 15 ปีจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (ตรงกับปี พ.ศ. 2560) การรองรับกระแสโลกาภิวัตน์และสารสนเทศที่ก้าวหน้าอาจก่อให้เกิดการเอาเปรียบและกีดกันทางการค้า เป็นต้น ส่งผลให้การมีงานทำและรายได้กลายเป็นประเด็นสำคัญที่ถกแถลงขึ้นมาหลังจากวิกฤติการณ์ เพราะเป็นความเสี่ยงที่ทำให้คนปกติกลายเป็นคนจนและตกอยู่ในสภาวะของความเปราะบาง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2545)

แม้ว่าเอกสารประกอบการสัมมนานี้จะไม่กล่าวถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แต่ก็ปรากฏให้เห็นองค์ประกอบของแนวคิดที่หล่อลื่นเชื่อมอยู่กับการคุ้มครองทางสังคม กล่าวคือ การพิจารณาตั้งอยู่บน “การสร้างภูมิคุ้มกัน” แต่ในขณะเดียวกันมีข้อสังเกตว่าข้อเสนอของการคุ้มครองทางสังคมถูกกล่าวถึงขึ้นมาพร้อมๆ กับเศรษฐกิจพอเพียงภายหลังจากวิกฤติการเงินเอเชีย นับว่าเป็นการบรรจบกันของการคุ้มครองทางสังคมกับเศรษฐกิจพอเพียงในเวลาใกล้เคียงกัน และถูกใช้เป็นแนวทางเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ประจวบเหมาะอีกประการคือการสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) ในศตวรรษ 21 แต่อย่างไรก็ตามมีรายงานวิจัย “สังเคราะห์ห่อองค์ความรู้เศรษฐกิจพอเพียง” ถือเป็นการสำรวจสถานะองค์ความรู้ทางด้านปรัชญาและการนำไปปฏิบัติของเศรษฐกิจพอเพียง ผลการศึกษา ยังพบว่าขาดงานวิจัยเกี่ยวกับทฤษฎีที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการคุ้มครองทางสังคมและสวัสดิการชุมชน รวมถึงด้านการพัฒนา

ทรัพยากรมนุษย์และการบริหารแรงงานสัมพันธ์ยังขาดการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่การปฏิบัติด้วยเช่นกัน (อภิชัย พันธเสน และคณะ, 2550, น. 17, 152)

สำหรับรายงานวิจัยในประเทศไทยที่พยายามทำให้เกิดการบูรณาการบนการบรรจบกันระหว่างการคุ้มครองทางสังคมและเศรษฐกิจพอเพียง เช่น ตัวอย่างแรก เป็นรายงานวิจัย “การศึกษาเศรษฐกิจนอภาคทางการในเขตเมืองเพื่อการขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นการนำการคุ้มครองทางสังคมมาสนับสนุนให้มีชีวิตและคนทำงานนอกระบบอยู่อย่างพอเพียง โดยเป็นข้อเสนอที่ค่อนข้างใหม่ในช่วงเวลานั้น (นฤมล นิราทร และคณะ, 2548) ตัวอย่างสอง คือ บทความ “แนวทางการจัดสวัสดิการสังคมระดับชุมชนอย่างยั่งยืน” นำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาส่งเสริมการดำรงชีวิตของประชาชนในชุมชน โดยที่สวัสดิการสังคมต้องคำนึงถึงการสร้างงานอาชีพ และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อทำให้ชุมชนพึ่งพาตนเองและทำให้เกิดความยั่งยืน (วัชรารัตน์ จันทกุล และ สัญญา เคนาภูมิ, 2559) ตัวอย่างสาม คือ รายงานวิจัย “นวัตกรรมการประยุกต์เศรษฐกิจพอเพียงสู่การคุ้มครองทางสังคมที่เหมาะสมเพื่อผู้ด้อยโอกาส” นำเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่ครอบคลุมทุกช่วงวัยและคนที่เผชิญปัญหาสังคม โดยการปฏิบัติการเน้นไปที่ระดับชุมชน เพื่อการผลิตอาหาร ประกอบอาชีพ และสร้างรายได้ ขณะที่พฤติกรรมกรมการบริโภคก็มีความสำคัญคือต้องให้รู้จักความพอเพียง โดยใช้จ่ายตามฐานะทางเศรษฐกิจ ที่สำคัญต้องมีความยั่งยืน พึ่งพาตนเองได้ และช่วยเหลือเกื้อกูลในชุมชน (สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1 - 12, 2560)

ด้วยเหตุนี้เศรษฐกิจพอเพียงถูกจัดให้เป็นแนวทางเศรษฐศาสตร์ทางเลือก (Alternative Economic Approach) เพราะความคิดตรงข้ามกับความไม่รู้จักพอที่ตั้งอยู่บนฐานรากทางเศรษฐศาสตร์ แต่ไม่ได้เลือกต่อต้านระบบทุนนิยมโลกและกระแสโลกาภิวัตน์ (เสนห์ จามริก, 2550) ทั้งนี้ผู้เขียนเสนอให้แบ่งพัฒนาการของเศรษฐกิจพอเพียงออกเป็นสามระยะ ดังนี้ **ระยะแรกเริ่ม** (ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1974 - 1997) : ในหลวงรัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำริมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1974 แต่ยังเป็นทีตระหนักถึงความสำคัญต่อสาธารณชน ทั้งที่การคิดแบบพอเพียงช่วยสร้างสมดุลและเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ชีวิต (Piboolsravut, 2004) ต่อมาในระยะสอง (ค.ศ. 1997 - 2007)

: หลังจากประสบภัยหลังวิกฤตการณ์การเงินในเอเชีย ทำให้ปรัชญาที่เป็นนามธรรม กลายมาสู่การปฏิบัติ และได้รับความร่วมมือจากภาคีทุกภาคส่วน เพื่อสร้างความเป็น หุ้นส่วน ตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคล ชุมชน ผู้ประกอบการ โรงเรียน มหาวิทยาลัย ภาค เอกชน หน่วยงานภาครัฐ และองค์กรที่มีได้แสวงหากำไร ในขณะที่เดียวกันยังได้รับ การบรรจุอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549) (Bergsteiner & Dharmapiya, 2016)

“ข้าพเจ้าและพระราชินีมีความยินดี ที่ได้มาร่วมในพิธีมอบ
ปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์อีกวาระหนึ่ง และ
ได้ทราบรายงานว่ากิจการของมหาวิทยาลัยดำเนินมาด้วยดี มีผู้
สำเร็จการศึกษาเพิ่มมากขึ้นเป็นทวีคูณ วิชาการที่จัดสอนใน
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กล่าวโดยส่วนรวมทั้งหมดเป็น
วิชาการสำหรับพัฒนาส่งเสริมการประกอบอาชีพความเป็นอยู่
และเศรษฐกิจทั่วไปโดยตรง บัณฑิตของมหาวิทยาลัยนี้ จึงเป็น
ความหวังของประเทศและของประชาชนทุกคน ที่จะเป็นกำลัง
สำคัญในการสร้างสรรค์ความมั่นคงและเศรษฐกิจของชาติ ท่าน
ทั้งหลายจึงควรจะได้ทราบตระหนักถึงข้อนี้ และควรที่จะสำนึก
เป็นหน้าที่ที่จะทำตนทำงานให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมโดย
สมบูรณ์ การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้อง
สร้างพื้นฐาน คือ ความพอมีพอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่
เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและใช้อุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูก
ต้องตามหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐานมั่นคง พร้อมพอควรและปฏิบัติ
ได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้น
ที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญ ยก
เศรษฐกิจขึ้นให้รวดเร็วแต่ประการเดียว โดยไม่ให้แผนปฏิบัติการ
สัมพันธ์กับสภาวะของประเทศและของประชาชนโดยสอดคล้อง
ด้วย ก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่างๆ ขึ้น ซึ่งอาจกลายเป็น

ความยุ่งยากล้มเหลวได้ในที่สุด ดังเห็นได้ที่อารยประเทศหลายประเทศกำลังประสบปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงอยู่ในเวลานี้ บัณฑิตทั้งปวงจึงควรจะได้พิจารณาอย่างละเอียดถี่ถ้วน และหนักแน่นให้เห็นถึงหลักการและวิธีการอันถูก อันควรที่จะปฏิบัติงานของตน ในเบื้องต้นเพื่อช่วยให้เศรษฐกิจของชาติและการครองชีพของประชาชนดำเนินไปด้วยดี ขออวยพรแก่ทุกๆ คน ให้เป็นผู้มีกำลังกายกำลังใจอันเข้มแข็ง มีความคิดความเห็นถูกต้องมีปัญญาฉลาดรอบรู้ในเหตุ ในผล ในวิธีปฏิบัติ สามารถประกอบกิจของตนของชาติให้บรรลุผลเลิศ และให้ประสบความสุข ความสำเร็จในชีวิตจงทั่วกัน。” (พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช, 2517)

ทั้งนี้จากวิกฤตการณ์การเงินในเอเชีย ทำให้ระบบทุนนิยมโลกถูกตั้งคำถามถึงความล้มเหลว เพราะไม่สามารถรักษาคุณภาพของระบบเศรษฐกิจโลก ทั้งในมิติของการเงิน การมีงานทำ และโอกาสทางสังคม โดยเฉพาะปัญหาความยากจนยิ่งทวีคูณมากขึ้นเรื่อยๆ เห็นได้จาก UN เริ่มแก้ไขปัญหานี้อย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมในศตวรรษ 21 โดยนำเสนอ MDGs และ SDGs เพื่อขจัดความยากจนและความอดอยากหิวโหยให้หมดสิ้น และที่สำคัญยังทำให้การคุ้มครองทางสังคมกลายเป็นแนวทางหลักเพื่อแก้ไขปัญหานี้ในระดับสากล แต่โดยนัยแล้วเศรษฐกิจพอเพียงถือเป็นแนวทางที่ใช้รองรับความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากระบบทุนนิยมโลก แต่ไม่ได้ต่อสู้เพื่อเป็นปฏิปักษ์เช่นเดียวกับสังคมนิยมภายใต้ระบอบคอมมิวนิสต์ที่ล่มสลายในทางปฏิบัติไปเมื่อปี ค.ศ. 1991 ฉะนั้นความพอเพียงบนความพอประมาณ (Moderation) ความมีเหตุผล (Reasonableness) และการมีภูมิคุ้มกัน (Self-Immunity) เป็นฐานรากของการสร้างวิถีคิด (Mindset) ที่เริ่มต้นได้โดยปัจเจกบุคคล เพื่อใช้รองรับต่อผลกระทบของโลกาภิวัตน์ พร้อมกับการจัดการความเสี่ยงและความเปราะบางทางเศรษฐกิจและสังคม (Thongpakde, Mongsawad & Bergsteiner, 2016)

สำหรับแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียงจึงถูกนำมาปรับใช้เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมจากวิกฤติเชิงโครงสร้างเช่นเดียวกับระบบการคุ้มครองทางสังคม โดยอาศัยบทบาทของรัฐ ประชาสังคม และเครือข่ายชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาจากความเสียหายและความเปราะบาง และที่สำคัญปัจเจกบุคคลสามารถใช้ประโยชน์จากเกษตรทฤษฎีใหม่ (New Theory Agriculture) เพื่อจัดสรรปัจจัยการผลิตตามแนวทาง 30:30:30:10 คือ (1) การจัดสรรที่ดิน ร้อยละ 30 เพื่อปลูกข้าว (2) การจัดสรรที่ดิน ร้อยละ 30 เพื่อปลูกพืชผักและผลไม้ (3) การจัดสรรที่ดิน ร้อยละ 30 เพื่อกักเก็บน้ำ (4) การจัดสรรที่ดิน ร้อยละ 10 เพื่อสร้างที่อยู่อาศัย ด้วยเหตุนี้การคิดแบบพอเพียงจึงสามารถนำไปใช้ได้ในทุกระดับ เพราะมีลักษณะสำคัญ คือ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและตั้งอยู่บนการพัฒนาที่ยั่งยืน (Piboolsravut, 2004; Bergsteiner & Dharmapiya, 2016)

อย่างไรก็ดีปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นความคิดที่สลับซับซ้อน ต้องระมัดระวังอย่างยิ่งสำหรับการทำความเข้าใจ ในแง่หนึ่งคือการได้รับอิทธิพลมาจากพุทธเศรษฐศาสตร์ (Buddhist Economics) เห็นได้จากเศรษฐกิจรูปแบบนี้นิยมเรียกว่าทางสายกลาง อันทำให้พระราชดำรินี้มีความแนบชิดกับหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า และมีประโยชน์สำหรับแนวทางของการพัฒนาและมุ่งสู่แสงสว่างทางปัญญาพร้อมกับความสุข แน่ต่อมาคือการจัดการความเสี่ยงตั้งอยู่บนความพอเพียง เพราะมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจมหภาคและนโยบายสาธารณะ เพื่อจัดสรรทรัพยากรให้แก่ประชาชน กล่าวได้ว่าเศรษฐกิจพอเพียงพิจารณาให้โลกาภิวัตน์เป็นภัยคุกคามต่อความสุขในชีวิต ในแง่ท้ายสุดคือนโยบายประชานิยมสร้างความหวาดกลัวให้แก่ชนชั้นนำ เนื่องจากลดความชอบธรรมของแนวทางการพัฒนานี้ ทั้งยังกระทบต่อพุทธศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์ที่เป็นศูนย์กลางของปวงชนชาวไทย ฉะนั้นภาคีทุกฝ่ายและระดับในสังคมจึงยึดแนวทางนี้สร้างสมดุลให้รองรับสถานการณ์ในโลกร่วมสมัย (Noy, 2011)

แม้ว่า Elinoff (2014) ได้ชี้ให้เห็นว่าแนวทางการพัฒนานี้สนับสนุนการแก้ไขปัญหาความยากจนในเขตชนบท แต่ก็มีข้อจำกัดเพราะไม่อาจป้องกันให้ปลดสภาพออกจากความเป็นการเมืองได้ เนื่องจากปัญหาความไม่เท่าเทียมและความไม่ยั่งยืน

ยังถูกผลิตซ้ำอยู่เรื่อยๆ จนขยายกลายเป็นความขัดแย้งทางการเมืองที่โยงเข้ามาระหว่างกลุ่ม และปรากฏให้เห็นมาตั้งแต่ ค.ศ. 2006 ที่สำคัญทัศนคติข้างต้นไม่สนับสนุนการพัฒนากระแสหลักของ UN ด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ Unger (2008) ยังชี้ให้เห็นว่าการส่งเสริมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Program: UNDP) ในรายงาน “Thailand Human Development Report 2007: Sufficiency Economy and Human Development” ขณะเดียวกันยังได้รับการสนับสนุนจาก Kofi Anan โดยให้ความเห็นว่าวิถีคิดนี้ช่วยให้ชุมชนทุกแห่งหนรองรับต่อพลวัตแห่งการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ แต่ที่ UN เห็นชอบด้วยนั้น กลับสะท้อนให้เห็นว่าแนวทางการพัฒนานี้มาจากซีกโลกใต้หรือประเทศกำลังพัฒนา

อันที่จริงแล้วปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้นำไปสู่การปฏิบัติแพร่หลายมากขึ้นในทศวรรษ 2550 และ UNESCO ยังช่วยเผยแพร่ความรู้ให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน โดยเชื่อว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกระบวนทัศน์ใหม่ของการพัฒนาที่ยั่งยืนเนื่องจากจัดเตรียมแนวทางที่เป็นทางเลือกของเศรษฐกิจและสังคม พร้อมกับระบบการอภิบาลที่คำนึงถึงการประสานความร่วมมือจากชุมชนและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ทั้งยังเป็นทางสายกลางที่ได้รับอิทธิพลจากพุทธศาสนาเพื่อรองรับพลวัตของระบบเศรษฐกิจโลก (UNESCO, 2013, pp. 13 - 15) ด้วยเหตุนี้ UN เห็นควรและสนับสนุนแนวทางของการพัฒนาในซีกโลกใต้ เช่น ตามข้อเสนอของ Prayudh Payutto พิจารณาว่าการพัฒนาที่ยั่งยืนจะขาดมิติของการพัฒนาความมั่นคงมนุษย์ไปไม่ได้ แต่กลับกันนั้นแนวคิดของการพัฒนาที่ยั่งยืนในซีกโลกเหนือก็ให้ความสำคัญต่อการแข่งขัน แต่ไม่ได้เริ่มต้นจากการพัฒนาโดยตนเองของชุมชนท้องถิ่น จึงไม่อาจสร้างความเป็นอันหนึ่งเดียวกัน กล่าวได้ว่า ตั้งแต่ทศวรรษ 1990 ก่อให้เกิดการต่อสู้ทางความคิดระหว่างโลกตะวันตกกับโลกตะวันออก สืบเนื่องให้การพัฒนาที่ยั่งยืนขาดความเป็นสากลและไม่สามารถบูรณาการในระดับโลกได้อย่างสำเร็จ ที่สำคัญคือแนวทางการพัฒนาของโลกตะวันออกก็มุ่งเน้นที่มนุษย์และจิตวิญญาณโดยมีเป้าหมายสูงสุดคือความสุข พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นจากระดับปัจเจกบุคคลและสังคม อันสะท้อนให้เห็นฐานรากอารยธรรมที่แตกต่างและประวัติศาสตร์ที่พัฒนาการมาไม่เหมือนกัน (Servaes, 2017)

ด้วยเหตุนี้จึงปรากฏข้อสังเกตต่อแผนแม่บทของ UN ที่สนับสนุนให้ภาคีความร่วมมือมาจากรัฐบาลในแต่ละประเทศ เพื่อให้ขับเคลื่อนแนวนโยบาย แม้จะส่งเสริมให้ภาคีอื่น เช่น ภาคธุรกิจและประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วม แต่ยังไม่สามารถทำให้เกิดการกระจายทรัพยากรไปสู่ชุมชนและครอบครัวได้ เพราะเป็นความสัมพันธ์แบบบนลงล่าง ยิ่งกว่านั้นยังไม่ได้สร้างการมีส่วนร่วมในชุมชนแต่อย่างใด สืบเนื่องให้มีข้อสังเกตต่อ SDGs จะสร้างความยั่งยืนได้แท้จริงหรือไม่ในปี ค.ศ. 2030 นับเป็นความท้าทายอย่างยิ่งสำหรับความเป็นพลเมืองโลก แต่ทางกลับกันการคิดแบบพอเพียงในหนังสือรวมบทความ “Sufficiency Thinking: Thailand’s Gift to an Unsustainable World” ได้แสดงให้เห็นถึงการขับเคลื่อนจากวิถีคิดสู่การปฏิบัติอย่างสำเร็จ และยังเป็นความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยจัดเป็น**ระยะสาม** (ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2010 เป็นต้นมา) เพราะเป็นช่วงที่ปรากฏให้เห็นการวิจัยและปฏิบัติจากภาคธุรกิจมากขึ้น โดยสรุปในท้ายนี้ “การคิดแบบพอเพียงช่วยสร้างสมดุลให้แก่ชีวิตตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคล กล่าวคือ ทุกคนสามารถเริ่มได้จากตนเอง โดยให้พิจารณาจากเกษตรทฤษฎีใหม่ แต่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงก็จำเป็นให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนา” (Piboolsravut, 2004; Bergsteiner & Dharmapiya, 2016)

อย่างไรก็ดีเศรษฐกิจพอเพียงสามารถบูรณาการร่วมกับ SDGs เพื่อยกระดับให้เป็นที่รู้จักผ่านกิจกรรมตามโครงการและได้รับการยอมรับในระดับสากล เช่น เป้าหมายข้อที่ 1 การขจัดความยากจนทุกแห่งหน ซึ่งในชุมชนก็มีการสร้างงานอาชีพผ่านโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์หรือ OTOP การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน และการพัฒนางานอาชีพที่ด้อยตุง เป็นต้น (Ministry of Foreign Affairs, 2017) แต่ยังคงขาดการพิจารณาถึงโครงสร้างระหว่างประเทศและนโยบายสังคมโลก (Global Social Policy) ที่พัฒนาขึ้น เพื่อวางแผนลงสู่การปฏิบัติการในระดับประเทศ ถ้าพิจารณามิติเช่นนี้ตามข้อเสนอของ Deacon (2007) หมายความว่านโยบายสังคมของไทยไม่มีความเป็นอิสระและเอกภาพจาก UN รวมถึงธนาคารโลกและ ILO เพราะไม่สามารถก้าวข้ามและหลุดพ้นจากภาวะพึ่งพิงอาศัยความช่วยเหลือ และยังคงกำกับแนวนโยบายและกรอบปฏิบัติทางกฎหมาย อันเป็นกระแสหลักของการพัฒนาที่ควรพิจารณาถึงการต่อสู้ผ่านความสัมพันธ์ระหว่างโลกกับท้องถิ่นในศตวรรษ 21 มิเพียง

เท่านั้นข้อเสนอของการคุ้มครองทางสังคมไม่ได้จำกัดแต่ความช่วยเหลือทางสังคมผ่านแผนงานหรือโครงการตามที่นักพัฒนาสังคม นักสังคมสงเคราะห์ และนักพัฒนาชุมชนเน้นปฏิบัติการ แต่ต้องครอบคลุมถึงคนทำงานทั้งในและนอกระบบ การประกันสังคมและมาตรการและนโยบายด้านแรงงานตามที่ Standing (2007) และ Barrientos (2014) เสนอไว้ด้วย เพราะกลุ่มคนในวงจรชีวิตที่มีช่วงเวลาดำรงอยู่ยาวนานที่สุด

ในท้ายนี้ต้องร่วมกันตอบให้ได้ว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นนวัตกรรมเช่นเดียวกับที่ปรากฏในการนำเสนอรายงานวิจัยของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์หรือไม่ และการบูรณาการระหว่างเศรษฐกิจพอเพียงและการคุ้มครองทางสังคมในเมื่อบรรจบกันแล้ว แต่จะดำเนินการอย่างไรและให้ประโยชน์ต่อกลุ่มเป้าหมายอย่างไร ที่สำคัญกว่านี้การสร้างความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ ในรูปแบบของหุ้นส่วนจะสนับสนุนให้แก่พลเมืองอย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมจากฐานรากของชุมชนตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง โดยถือเป็นความสัมพันธ์แบบบนลงล่างหรือล่างขึ้นบนต้องพิจารณาแยกออกจากกันก่อนพิจารณาข้อเสนอของการคุ้มครองทางสังคม บ่อยครั้งยังเกิดการตีความที่เอื้อลหามานคือจัดให้ตาข่ายความปลอดภัยทางสังคมคือการคุ้มครองทางสังคม ทั้งที่เป็นส่วนหนึ่งเท่านั้น สำหรับประเทศไทยก็ค่อนข้างใหม่กับคำว่าคุ้มครองทางสังคม และขาดการจำกัดความที่ชัดเจน เพราะข้อมูลจากองค์การภาครัฐ องค์การแรงงานระหว่างประเทศ และธนาคารโลกต่างก็ให้คำอธิบายที่ไม่เหมือนกัน แต่บ้างก็จะมีการเชื่อมซ้อนกันไม่มากนักน้อย

5. บทอภิปรายและส่งท้าย

การคุ้มครองทางสังคมกับเศรษฐกิจพอเพียงดูเหมือนความบังเอิญที่มาบรรจบกันและนำไปสู่การรองรับและจัดการผลกระทบจากวิกฤติเชิงโครงสร้างของระบบทุนนิยมโลก เพราะครั้งแรกได้เผชิญกับวิกฤตการณ์การเงินเอเชียในปี ค.ศ. 1997 และครั้งที่สอง วิกฤตการณ์การเงินโลกในปี ค.ศ. 2008 ทำให้เศรษฐกิจพอเพียงได้รับการผลักดันและขับเคลื่อนให้กลายเป็นกระแสนองการพัฒนาและนำไปปฏิบัติการทุกระดับโดยเป็นความสัมพันธ์จากล่างขึ้นบน ในขณะที่เดียวกับการคุ้มครองทางสังคม

ก็ถูกใช้แก้ไขปัญหานี้เช่นกัน เพราะในทางหนึ่งธนาคารโลกใช้ยับยั้งและรับมือจากความเสียหาย และอีกทางหนึ่ง ILO ใช้ป้องกันด้วยมาตรการด้านแรงงานเพื่อสร้างความมั่นคงทางสังคมและสิทธิการทำงาน ที่สำคัญกว่าคือ ILO ยกกระตือรือร้นของการคุ้มครองทางสังคมผ่านวาระงานที่มีคุณค่าและพัฒนากลายเป็นฐานการคุ้มครองทางสังคม ด้วยเหตุนี้จึงเป็นความเหมือนที่ทำให้กรอบแนวคิดทั้งสองจากโลกตะวันตกกับโลกตะวันออกมาบรรจบกันได้อย่างลงตัว

สำหรับการบรรจบกันแต่ตั้งอยู่บนฐานรากความแตกต่างคือการมีส่วนร่วมของพลเมืองโลก เพราะการคุ้มครองทางสังคมตั้งอยู่บนความช่วยเหลือทางสังคมเป็นแนวทางหลักที่ใช้ในประเทศกำลังพัฒนา โดยมีรูปแบบของความช่วยเหลือคือการให้เปล่า ซึ่งไม่เหมาะสมต่อการแก้ไขปัญหานี้ในระยะยาว เพราะไม่สามารถสร้างความมั่นคงและยั่งยืน แตกต่างจากการคิดแบบพอเพียงที่ตั้งอยู่บนความมีเหตุผลและการพึ่งพาตนเอง ทำให้ปัจเจกบุคคลมองเห็นประโยชน์จากการมีส่วนร่วม ทั้งยังเสริมสร้างพลังให้เกิดคุณค่าของสมาชิกในชุมชนและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคม สืบเนื่องมาถึงข้อสังเกตว่าเมื่อการคุ้มครองทางสังคมกับเศรษฐกิจพอเพียงสามารถบรรจบกันแล้ว จะสามารถนำไปสู่การบูรณาการระหว่างกันได้หรือไม่ เนื่องจากสูตรผสมนี้จะสนับสนุนสวัสดิการสังคมที่เข้าถึงปัจเจกบุคคล ชุมชน และครอบครัว โดยเสนอและสะท้อนขึ้นมาสู่ผู้กำหนดและตัดสินใจเชิงนโยบาย แต่อย่างไรก็ตามผู้เขียนยังไม่เห็นว่าจะมีอะไรมาแทนที่การวิเคราะห์ตัวแสดงด้วยวงจรชีวิตของมนุษย์ เพราะกาลเวลายังเป็นปัจจัยที่ใช้กำกับอายุ

และต้องกล่าวถึงโครงสร้างทางประวัติศาสตร์และการครองอำนาจนำ เพราะสามารถยึดกุมปัจจัยนี้ได้ หมายความว่า จะทราบถึงวิกฤติเชิงโครงสร้างของระบบทุนนิยมโลกเกิดขึ้นมาจากสาเหตุอะไรและผลกระทบเป็นอย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทปัจจุบัน กลายเป็นความท้าทายต่อระบบการคุ้มครองทางสังคมที่เป็นเครื่องมือขององค์การระหว่างประเทศในเครือจักรภพแห่ง UN จึงไม่สามารถหลีกเลี่ยงการวิพากษ์วิจารณ์ได้ ฉะนั้นเศรษฐกิจพอเพียงก็เช่นกัน เพราะถ้าไม่ได้รับการตอบรับหลังจากวิกฤตการณ์การเงินเอเชียก็อาจไม่เป็นที่รู้จักและรับรู้โดยสาธารณชน แม้ว่าเราจะปรากฏให้เห็นการกล่าวถึงก่อนวิกฤตการณ์การเงินในปี ค.ศ. 1997 ดังที่ สุเมธ ตันติ

เวชกุล (2538) ก็นำเสนอแนวทางการพัฒนาชนบทตามพระราชดำริของในหลวงรัชกาลที่ 9 โดยเฉพาะมุ่งเน้นที่ความยากจน และอิงตามแนวคิด “พอมี พอกิน พอใช้” หรือที่เรียกว่าความพอเพียง พร้อมกันยังให้มีการจัดการทรัพยากร ธรรมชาติและอ้างอิงพระบรมราโชวาทในปี พ.ศ. 2517 ด้วยเช่นกัน จึงสะท้อนให้เห็นว่าเศรษฐกิจพอเพียงได้รับการพัฒนาและสานแนวคิดจากวาทะที่ให้แนวทางกลายเป็นองค์ความรู้และกรอบปฏิบัติ ที่สำคัญยังมีปัญญาชนเหล่านี้ทำหน้าที่เผยแพร่ต่อสาธารณชน

อ้างอิง

ภาษาไทย

- นฤมล นิราทร, อรศรี งามวิทยาพงศ์ และ ชไมพร รุ่งฤกษ์ฤทธิ์. (2548). การศึกษาเศรษฐกิจนอภาคทางการในเขตเมืองเพื่อการขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช. (2517). พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วันพฤหัสบดีที่ 18 กรกฎาคม 2517. สืบค้นที่ <http://www.sa.ku.ac.th/king-spk/2517-1.htm>
- วัชรภรณ์ จันทนกุล และ สัญญา เคนาภูมิ. (2559). แนวทางการจัดการสวัสดิการสังคมระดับชุมชนอย่างยั่งยืน. วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่, 8 (4), 3 - 14.
- เสนห์ จามริก. (2550). เศรษฐกิจพอเพียงในกระแสโลกาภิวัตน์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2538). แนวพระราชดำริและการพัฒนาชนบท. การประชุมทางวิชาการเรื่อง โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและเทคโนโลยีชนบท จัดโดย สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาชนบท จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (น. 1 - 12).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2545). การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ - ความอยู่ดีมีสุขของคนไทย. เอกสารประกอบการประชุมประจำปี 2545 “ความอยู่ดีมีสุขของคนไทย : 5 ปีหลังวิกฤติเศรษฐกิจ” วันที่ 21 มิถุนายน 2545 ณ ศูนย์การประชุมและแสดงสินค้าอิมแพค เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี.

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1 - 12. (2560). **นวัตกรรมการประยุกต์เศรษฐกิจพอเพียงสู่การคุ้มครองทางสังคมที่เหมาะสมเพื่อผู้ด้อยโอกาส**. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

อภิชัย พันธเสน, ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์, ฐิติพร ศิริพันธุ์ พันธเสน และ สุวีจฉรา เปี่ยมญาติ. (2550). **สังเคราะห์องค์ความรู้เศรษฐกิจพอเพียง**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

อภิชัย พันธเสน, จตุรงค์ บุญรัตนสุนทร และ มนต์ โกมลทา. (2552). **วิเคราะห์นโยบายรัฐในระดับต่างๆ รวมทั้งภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาสังคมจากปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (พ.ศ. 2540 - 2549) เล่มที่ 1**: กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ภาษาอังกฤษ

Bachelet, M. & ILO. (2011). **Social protection floor for a fair and inclusive globalization**. Geneva: ILO.

Bakker, L. & Gill, S. (2017). **Three moments of alienation with reference to the organic crisis of the state, social reproduction, and the planet**. Retrieved from [http://stephengill.com/news/wp-content/uploads/Bakker - Gill - 2017 - Three - moments - of - alienation - and - the - crisis - of - social - reproduction.pdf](http://stephengill.com/news/wp-content/uploads/Bakker-Gill-2017-Three-moments-of-alienation-and-the-crisis-of-social-reproduction.pdf)

Barrett, C., Carter, M., & Ikegami, M. (2008). **Poverty traps and social protection**. Retrieved from <https://core.ac.uk/download/pdf/6314240.pdf>

Barrientos, A. (2010). **Social Protection and Poverty**. UNRISD Flagship Report: Combating Poverty and Inequality. Retrieved from [http://www.unrisd.org/80256B3C005BCCF9/httpNetITFramePDF?ReadForm&parentunid=973B0F57CA78D834C12576DB003BE255&parentdoctype=paper&netitpath=80256B3C005BCCF9/\(httpAuxPages\)/973B0F57CA78D834C12576DB003BE255/\\$file/Barrientos-pp.pdf](http://www.unrisd.org/80256B3C005BCCF9/httpNetITFramePDF?ReadForm&parentunid=973B0F57CA78D834C12576DB003BE255&parentdoctype=paper&netitpath=80256B3C005BCCF9/(httpAuxPages)/973B0F57CA78D834C12576DB003BE255/$file/Barrientos-pp.pdf)

Barrientos, A. (2014). Social protection. In B. C. Alder, R. Kanbur, D. M. Malone & R. Medhora (Eds.), **International development: ideas, experience, and prospects** (pp. 188 - 203). Oxford: Oxford University Press.

- Barrientos, A., & Hulme, D. (2008). Social protection for the poor and poorest: An introduction. In A. Barrientos & D. Hulme (Eds.), **Social protection for the poor and the poorest: Concepts, policies and politics** (pp. 3-24). NY: Palgrave Macmillan.
- Barrientos, A., & Hulme, D. (2009). Social protection for the poor and poorest in developing countries: reflections on a quiet revolution: commentary. **Oxford Development Studies**, 37 (4), 439 - 456.
- Bergsteiner, H. & Dhmapiya, P. (2016). The Sufficiency Economy Philosophy Process. In G. C. Avery & H. Bergsteiner (Eds.), **Sufficiency thinking: Thailand's gift to an unsustainable world** (pp. 32 - 52). Sydney: Allen & Unwin.
- Calcara, A. (2017). Brexit: what impact on armaments cooperation?. **Global Affairs**, 3 (2), 139 - 152.
- Cook, S. & Kabeer, N. (Ed.). (2010). **Social Protection as Development Policy**. NY: Routledge.
- Cox, R. W. (1983). Gramsci, hegemony and international relations: An essay in method. **Millennium - Journal of International Studies**, 12 (2), 162 - 175.
- Cox, R. W. (1987). **Production, power, and world order: social forces in the making of history** (Vol. 1). Columbia University Press.
- Cox, R. W. (1995). Critical Political Economy. In B. Hettne. **International Political Economy: Understanding Global Disorder** (pp. 31 - 45). London: Zed Books.
- Crosswell, M. (1978). **Basic human needs: a development planning approach**. **Agency for International Development**. Retrieved from http://pdf.usaid.gov/pdf_docs/pnaag251.pdf
- Deacon, B. (2007). **Global social policy and governance**. London: Sage.
- Devereux, S., & Sabates - Wheeler, R. (2004). **Transformative social protection**. Retrieved from <https://opendocs.ids.ac.uk/opendocs/bitstream/handle/123456789/4071/Wp232.pdf?sequence=1>

- Devereux, S., & Sabates - Wheeler, R. (2008). **Transformative social protection: the currency of social justice**. In A. Barrientos & D. Hulme (Eds.), *Social protection for the poor and poorest: Concepts, policies and politics* (pp. 64 - 84). NY: Palgrave Macmillan.
- Elinoff, E. (2014). Sufficient citizens: Moderation and the politics of sustainable development in Thailand. *Political and Legal Anthropology Review*, 37 (1), 89 - 108.
- Gill, S. (1991). **American hegemony and the trilateral commission**. Cambridge University Press.
- Gill, S. (1995). Globalisation, market civilisation, and disciplinary neoliberalism. *Millennium*, 24 (3), 399 - 423.
- Gill, S. (2002). Constitutionalizing inequality and the clash of globalizations. *International Studies Review*, 4 (2), 47 - 65.
- Gill, S. (2008). **Power and resistance in the new world order**. NY: Palgrave MacMillan.
- Gill, S. (2012). Introduction: Global crises and the crisis of global leadership. In S. Gill (Ed.). **Global crises and the crisis of global leadership** (pp. 1 - 20). Cambridge University.
- Gill, S. (2018). **Access and Inclusion/Exclusion in Global Governance**. Retrieved from <http://stephengill.com/news/wp-content/uploads/Gill-Barcelona-2018-paper-revised.pdf>
- Gilpin, R. (2001). **Global political economy**. NJ: Princeton University Press.
- Gilpin, R. (2014). Globalization, Civilizations, and World Order In F. Dallmayr & et. al. (Ed.). **Civilizations and World Order: Geopolitics and Cultural Difference** (pp. 155 - 168). Lanham: Lexington Books.
- Haas, E. B. (1964). **Beyond the Nation - State: Functionalism and International Organization**. California: Stanford University Press.
- Hameiri, S., & Jones, L. (2015). Global governance as state transformation. *Political Studies*, 64 (4), 793 - 810.

- Holzmann, R., & Jorgensen, S. (1999). Social protection as social risk management: conceptual underpinnings for the social protection sector strategy paper. *Journal of international Development*, 11 (7), 1005 - 1027.
- Holzmann, R. (2001). **Risk and vulnerability: the forward looking role of social protection in a globalizing world**. Washington, DC: World Bank.
- Holzmann, R., Sherburne - Benz, L., & Tesliuc, E. (2003). **Social risk management: The World Bank's approach to social protection in a globalizing world**. Washington, DC: World Bank.
- Holzmann, R., Sipos, S. & the Social Protection Team. (2009). Social Protection and Labor at the World Bank: An Overview. In R. Holzmann. **Social protection and labor at the World Bank, 2000 - 08** (pp. 1 - 10). Washington, DC: World Bank.
- Hulme, D. (2015). **Global poverty: global governance and poor people in the post-2015 era**. NY: Routledge.
- ILO. (1972). **Employment, incomes and equality: A strategy for increasing productive employment in Kenya**. Geneva: ILO
- ILO. (1976). **Employment, growth and basic needs: A one world problem**. Geneva: ILO
- ILO. (1999). **Decent work**. Geneva: ILO
- ILO. (2009). **Tackling the global jobs crisis: recovery through decent work policies**. Geneva: ILO.
- ILO. (2010). **Recovery and Growth with Decent Work**. Geneva: ILO.
- ILO. (2011). **Social security for social justice and a fair globalization**. Geneva: ILO.
- ILO. (2017). **Building Social Protection Systems: International Standards and Human Rights Instruments**. Geneva: ILO.
- Jessop, B. (1990). **State theory: Putting the capitalist state in its place**. Cambridge: Penn State Press.

- Jessop, B. (2002). **The future of the capitalist state**. Cambridge: Polity.
- Jessop, B. (2016). **The State: Past, Present, Future**. Cambridge: Polity.
- Jessop, B. (2017). The organic crisis of the British state: Putting Brexit in its place. **Globalizations**, 14 (1), 133 - 141.
- Keohane, R. O. (1984). **After hegemony: cooperation and discord in the world political economy**. NJ: Princeton University Press.
- Keohane, R.O. & Nye, J.S., Jr. (2012). **Power and interdependence**. (4th ed.). NY: Pearson.
- Köchler, H. (2014). Civilization as Instrument of World Order?: The Role of the Civilizational Paradigm in the Absence of a Balance of Power. In F. Dallmayr & et. al. (Ed.). **Civilizations and World Order: Geopolitics and Cultural Difference** (pp. 19 - 33). Lanham: Lexington Books.
- Krasner, S. D. (1982). Structural causes and regime consequences: regimes as intervening variables. **International organization**, 36 (2), 185 - 205.
- Leibson Hawkins, R. (2005). From self - sufficiency to personal and family sustainability: A new paradigm for social policy. **Journal of Sociology and Social Welfare**, 32 (4), 77 - 92.
- Long, F. (1978). A 'Basic Needs' Strategy for Development of Technology in Low Income Countries. **American Journal of Economics and Sociology**, 261 - 270.
- Ministry of Foreign Affairs, Thailand. (2017). **Sufficiency Economy Philosophy: Thailand's Path towards Sustainable Development Goals**. Bangkok: Ministry of Foreign Affairs.
- Munro, L. T. (2008). Risks, needs and rights: compatible or contradictory bases for social protection. In A. Barrientos & D. Hulme (Eds.), **Social protection for the poor and poorest: Concepts, policies and politics** (pp. 27 - 46). NY: Palgrave Macmillan.

- Murphy, C. N. (2014). The Emergence of Global Governance. In T. G. Weiss & R. Wilkinson (Ed.). **International Organization and Global Governance** (pp. 23 - 34). London: Routledge.
- Murphy, C. N., & JoAnne Y. (2009). **The International Organization for Standardization (ISO) : global governance through voluntary consensus**. London: Routledge.
- Naomi, K. (2007). **The shock doctrine: The rise of disaster capitalism**. NY: Picador.
- Noy, D. (2011). Thailand's sufficiency economy: Origins and comparisons with other systems of religious economics. **Social Compass**, 58 (4), 593 - 610.
- O'Brien, R. (2000a). Workers and world order: the tentative transformation of the international union movement. **Review of International Studies**, 26 (4), 533 - 555.
- O'Brien, R. (2002). Organizational politics, multilateral economic organizations and social policy. **Global Social Policy**, 2 (2), 141 - 161.
- Oliver, T., & Williams, M. J. (2016). Special relationships in flux: Brexit and the future of the US—EU and US—UK relationships. **International Affairs**, 92 (3), 547 - 567.
- Piboolsravut, P. (2004). Sufficiency economy. **ASEAN Economic Bulletin**, 21 (1), 127 - 134.
- Robinson, W. I. (2008). **Latin America and global capitalism: A critical globalization perspective**. Baltimore: JHU Press.
- Robinson, W. I. (2011). **Global Capitalism and 21st Century Fascism**. Retrieved from <https://www.files.ethz.ch/isn/131290/Global%20capitalism%20and%2021st%20century%20fascism.pdf>
- Robinson, W. I. (2014). **Global capitalism and the crisis of humanity**. Cambridge University Press.

- Robinson, W. I. (2017). Debate on the New Global Capitalism: Transnational Capitalist Class, Transnational State Apparatuses, and Global Crisis. **International Critical Thought**, 7 (2), 171 - 189.
- Rosenau, J. N. (1995). Governance in the Twenty - First Century. **Global Governance**, 1 (1), 13 - 43.
- Servaes, J. (2017). Introduction: From MDGs to SDGs. In J. Servaes. (Ed.), **Sustainable Development Goals in the Asian Context** (pp. 1 - 21). Springer.
- Sinclair, G. F. (2017). **To reform the world: International organizations and the making of modern states**. Oxford University Press.
- Slater, R. (2011). Cash transfers, social protection and poverty reduction. **International Journal of Social Welfare**, 20 (3), 250 - 259.
- Standing, G. (2007). Social protection. **Development in Practice**, 17 (4 - 5), 511 - 522.
- Standing, G. (2014). The Precariat - The new dangerous class. **Amalgam**, 6 (6 - 7), 115 - 119.
- Standing, G. (2012). The precariat: from denizens to citizens?. **Polity**, 44 (4), 588 - 608.
- Standing, G. (2014a). From cash transfers to basic income: An unfolding Indian Agenda. **Indian Journal of Labour Economics**, 57 (1), 111 - 137.
- Standing, G. (2014b). The precariat. **Contexts**, 13 (4), 10 - 12.
- Standing, G. (2017). **Basic Income: And how we can make it happen**. London: Penguin UK.
- Supiot, A. (2012). **The spirit of Philadelphia: Social justice vs. the total market** (S. Brown, Trans). London: Verso.
- Thongpakde, N., Mongsawad, P. & Bergsteiner, H. (2016). Immoral capitalism: The need for a new approach. In G. C. Avery & H. Bergsteiner (Ed.), **Sufficiency thinking: Thailand's gift to an unsustainable world** (pp. 17 - 31). Sydney: Allen & Unwin.

- Tozzo, B. (2018). **American Hegemony after the Great Recession**. London: Palgrave Macmillan.
- UNESCO. (2013). Concept Note of the UNESCO Future Lecture. In UNESCO (Ed.). **Toward a Sufficiency Economy: A New Ethical Paradigm for Sustainability** (pp. 13 - 15). Paris: UNESCO.
- Unger, D. (2009). Sufficiency economy and the bourgeois virtues. *Asian Affairs: An American Review*, 36 (3), 139 - 156.
- Ünay, S. (2010). Hegemony, Aid and Power: A Neo-Gramscian Analysis of the World Bank. *European Journal of Economic and Political Studies*, 3 (2), 39 - 52.
- von Gliszczynski, M. (2015). Social Protection as a Paradigm of Development Policy (1990 - 2000). In M von Gliszczynski (Ed.). **Cash Transfers and Basic Social Protection** (pp. 67 - 103). London: Palgrave Macmillan.
- Weiss, T. G. (2009). What happened to the idea of world government. *International studies quarterly*, 53 (2), 253 - 271.
- Weiss, T. G., & Wilkinson, R. (2014). Rethinking global governance? Complexity, authority, power, change. *International Studies Quarterly*, 58 (1), 207 - 215.
- Young, O. R. (1980). International regimes: Problems of concept formation. *World Politics*, 32 (3), 331 - 356.